

UDKAST

Resumé af

anordning om ikrafttræden for Grønland af lov om international fuldbyrdelse af forældremyndighedsafgørelser m.v. (Internationale børnebortførelser)

1. Indledning

Som et led i den ajourføring af den familieretlige lovgivning for Grønland, som Grønlands Selvstyre har anmodet om, sættes lov om international fuldbyrdelse af forældremyndighedsafgørelser m.v. (internationale børnebortførelser) (børnebortførelsesloven), jf. lovbekendtgørelse nr. 375 af 6. april 2010, i kraft sammen med Haagerkonventionen af 25. oktober 1980 om de civilretlige aspekter af internationale børnebortførelser (Haagerkonventionen af 1980) og Den europæiske konvention af 20. maj 1980 om anerkendelse af og fuldbyrdelse af afgørelser om forældremyndighed (Europarådskonventionen af 1980).

Der er derfor udarbejdet udkast til anordning om ikrafttræden for Grønland af lov om international fuldbyrdelse af forældremyndighedsafgørelser m.v. (internationale børnebortførelser). Ved anordningsudkastet sættes børnebortførelsesloven i kraft for Grønland med de ændringer, der følger af følgende ændringslove:

- Lov nr. 387 af 28. maj 2003 om ændring af lov om international fuldbyrdelse af forældremyndighedsafgørelser m.v. (internationale børnebortførelser), lov om pas til danske statsborgere m.v., udlændingeloven og lov om ægteskabs indgåelse og opløsning (Retshjælpsordning i børnebortførelsessager m.v.).
- Lov nr. 434 af 8. maj 2006 om Haagerbørnebeskyttelseskonventionen.
- Lov nr. 500 af 6. juni 2007 om ændring af forskellige lovbestemmelser som følge af forældreansvarsloven (Behandling af retssager om forældremyndighed og tvangsfuldbyrdelse).

Disse love sættes i kraft for Grønland med de ændringer, som de grønlandske forhold tilsiger.

Samtidig sættes Haagerkonventionen af 1980 og Europarådskonventionen af 1980 i kraft for Grønland, jf. særskilte resuméer.

Europarådskonventionen vedrører anerkendelse og fuldbyrdelse af udenlandske afgørelser om forældremyndighed, om, hvor barnet skal bo, og om samvær, mens Haagerkonventionen vedrører tilbagegivelse af bortførte børn.

2. Gældende ret

2.1. Anerkendelse og fuldbyrdelse af afgørelser

Efter § 598, stk. 1, nr. 8, i retsplejelov for Grønland kan tvangsfuldbyrdelse bl.a. ske på grundlag af retsafgørelser, der kan fuldbyrdes i den øvrige del af riget i henhold til traktater eller andre internationale forpligtelser. Dette indebærer bl.a., at afgørelser, der kan fuldbyrdes i Danmark efter Haagerbørnebeskyttelseskonventionen, også kan fuldbyrdes i Grønland på grundlag af konventionen.

Dette indebærer ikke, at de øvrige dele af konventionen finder anvendelse i Grønland, og afgørelser truffet af myndigheder i Grønland kan derfor ikke fuldbyrdes i andre konventionsstater på grundlag af konventionen.

2.2. International kompetence

Efter § 283, stk. 2, i retsplejelov for Grønland afgøres det efter § 448 f i den danske retsplejelov, om en sag om forældremyndighed kan anlægges her i riget (Danmark og Grønland). Efter denne bestemmelse har domstolene i Grønland – med visse undtagelser – international kompetence til at behandle sager om forældremyndighed, hvis barnet har bopæl i Grønland.

3. Anordningsudkastet

3.1. Anvendelsesområdet

Som nævnt i pkt. 1 sættes Haagerkonventionen af 1980 og Europarådskonventionen af 1980 i kraft for Grønland samtidig med børnebortførelsesloven. Der henvises til de resuméer, der er udarbejdet af konventionerne.

Anordningsudkastet finder anvendelse på sager om anerkendelse og fuldbyrdelse i Grønland af afgørelser om forældremyndighed, om, hvor barnet skal bo, samt om samvær, der er truffet i en stat, der er omfattet af Grønlands samarbejde efter Europarådskonventionen af 1980.

Udkastet finder endvidere anvendelse på sager om tilbagegivelse af børn, som ulovligt er ført til Grønland eller ulovligt tilbageholdes der, hvis barnet indtil bortførelsen eller tilbageholdelsen boede i en stat, der er omfattet af Grønlands samarbejde efter Haagerkonventionen af 1980.

Betingelserne i de to konventioner for anerkendelse af udenlandske afgørelser og for tilbagegivelse af bortførte børn er indarbejdet i anordningsudkastet, jf. pkt. 3.3. og 3.4. Udkastet indeholder endvidere regler om domstolenes behandling af sager herom.

Herudover indeholder anordningsudkastet regler om behandlingen af sager om børn, der er bortført fra Grønland til udlandet, jf. pkt. 3.7.

Anordningsudkastet gælder for børn under 16 år, jf. § 1, stk. 2.

3.2. Centralmyndigheden

Efter udkastets § 3 skal der udpeges en centralmyndighed, der navnlig skal modtage og formidle henvendelser i henhold til de to konventioner, herunder videresende anmodninger fra udlandet til domstolene eller den kompetente administrative myndighed. Herudover skal centralmyndigheden samarbejde med centralmyndighederne i de øvrige kontraherende stater. Social-, Børne- og Integrationsministeriet er udpeget som centralmyndighed for konventionen for Danmark, og ministeriet forventes ligeledes at blive udpeget som centralmyndighed for Grønland.

3.3. Anerkendelse og fuldbyrdelse efter Europarådskonventionen af 1980

Efter anordningsudkastets § 4 anerkendes en afgørelse om forældremyndighed, om, hvor barnet skal bo, eller om samvær, der er truffet i en stat, som har tiltrådt Europarådskonventionen af 1980, i Grønland, og en sådan afgørelse kan fuldbyrdes i Grønland, hvis den kan danne grundlag for fuldbyrdelse i den stat, hvor afgørelsen er truffet (oprindelsesstaten).

Anerkendelse og fuldbyrdelse kan efter udkastets § 1, stk. 3, ske på grundlag af domme, kendelser og beslutninger, der er truffet af en domstol eller en offentlig myndighed, eller på grundlag af aftaler, der er godkendt af en offentlig myndighed.

Er en afgørelse truffet, selv om sagsøgte var udeblevet, kan afgørelsen efter udkastets § 5 kun anerkendes eller fuldbyrdes, hvis sagsøgte har fået forkyndt en stævning el.lign. så tidligt, at parten har kunnet varetage sine interesser, eller hvis stævningen el.lign. ikke kunne forkyndes for eller modtages af parten, fordi denne holdt sit opholdssted skjult for modparten. Det er endvidere en betingelse for at anerkende eller fuldbyrde afgørelsen, at den myndighed, der traf den, havde international kompetence til at behandle sagen på grundlag af barnets eller sagsøgtes bopæl eller forældrenes seneste fælles bopæl, hvis en af dem stadig havde sin bopæl der.

Efter udkastets § 6 kan en afgørelse ikke anerkendes eller fuldbyrdes, hvis afgørelsens virkninger vil være åbenbart uforenelige med grundlæggende danske og grønlandske principper for familiers og børns retsforhold, eller afgørelsen på grund af ændrede forhold åbenbart ikke længere er forenelig med, hvad der er bedst for barnet. Endvidere kan afgørelsen ikke anerkendes eller fuldbyrdes, hvis barnet på det tidspunkt, da sagen blev indledt i oprindelsesstaten, var dansk statsborger eller havde bopæl her i riget uden at have en tilsvarende tilknytning til oprindelsesstaten, eller hvis barnet var statsborger både i oprindelsesstaten og i Danmark og havde bopæl her i riget.

Endelig kan en afgørelse efter udkastets § 7 ikke anerkendes eller fuldbyrdes, hvis den er uforenelig med en afgørelse, der er truffet her i riget i en sag, som er indledt før fremsættelsen af anmodningen om anerkendelse eller fuldbyrdelse, og nægtelsen stemmer med, hvad der er bedst for barnet.

3.4. Tilbagegivelse efter Haagerkonventionen af 1980

Efter § 10, stk. 1, i anordningsudkastet skal børn, som ulovligt er ført til Grønland eller ulovligt tilbageholdes der, efter anmodning tilbagegives til den, som barnet tilbageholdes fra, hvis barnet umiddelbart før bortførelsen eller tilbageholdelsen havde bopæl i en stat, som har tiltrådt Haagerkonventionen af 1980.

En bortførelse eller tilbageholdelse er efter udkastets § 10, stk. 2, bl.a. ulovlig, hvis handlingen strider mod forældremyndighedsindehaverens rettigheder ifølge loven i den stat, hvor barnet havde bopæl umiddelbart før bortførelsen eller tilbageholdelsen.

Tilbagegivelse af et bortført barn kan dog efter udkastets § 11 nægtes, hvis der på tidspunktet for indgivelsen af tilbagegivelsesansøgningen er gået 1 år siden bortførelsen eller tilbageholdelsen, og barnet er faldet til i sine nye omgivelser, hvis der er en alvorlig risiko for, at tilbagegivelsen vil være til skade for barnets sjælelige eller legemlige sundhed eller på anden måde sætte det i en situation, som det ikke bør tåle, hvis barnet modsætter sig tilbagegivelsen, og barnet har nået en sådan alder og modenhed, at der bør tages hensyn til dets mening, eller hvis tilbagegivelsen ikke vil være forenelig med grundlæggende principper beskyttelse af menneskelige friheder og rettigheder.

3.5. Sagsbehandling

Sager, der er omfattet af de to konventioner, behandles som udgangspunkt efter reglerne i kapitel 46 og 47 i retsplejelov for Grønland (§ 18). Udkastet indeholder nogle bestemmelser om domstolens behandling af sager efter konventionen, der supplerer disse bestemmelser (kapitel 5).

En ansøgning, der er omfattet af udkastet, indgives til Retten i Grønland, der træffer afgørelse om anerkendelse af afgørelsen eller om tilbagegivelse af barnet. Er betingelserne for anerkendelse eller tilbagegivelse opfyldt, videresender retten sagen til fuldbyrdelse hos fogeden, jf. § 597, stk. 3, i retsplejelov for Grønland (§ 12).

Under behandlingen af sagen skal fogeden afholde en samtale med barnet efter reglerne herom i retsplejelov for Grønland, og kredsretten kan – efter forelæggelse fra fogeden – bestemme, at barnet skal anbringes hos en af forældrene eller på et neutralt sted ved de sociale myndigheders foranstaltning, når dette findes påkrævet (§§ 16 og 17).

Der kan beskikkes en rettergangsfuldmægtig for den, der har indgivet ansøgningen. Afgørelse om salær m.v. til den beskikkede træffes efter samme regler som i tilfælde, hvor der er meddelt fri proces, jf. kapitel 21 i retsplejelov for Grønland (§ 18).

3.6. Begrænsning i adgangen til at behandle sager om forældremyndighed

Hvis der er fremsat ansøgning om tilbagegivelse af et barn, kan der efter § 19 i anordningsudkastet ikke i Grønland træffes afgørelse i en sag om forældremyndighed eller barnets bopæl, før ansøgningen er behandlet.

Endvidere kan retten ikke træffe afgørelse om forældremyndighed og barnets bopæl, når det af centralmyndigheden bliver oplyst, at barnet ulovligt opholder sig i Grønland, uden at der er indgivet ansøgning om tilbagegivelse af barnet. Dette gælder dog ikke, hvis der har været rimelig tid til at fremsætte en sådan ansøgning.

3.7. Børn, der er bortført fra Grønland til udlandet

Ansøgning om tilbagegivelse af et barn, som bor i Grønland, og som er bortført til udlandet eller tilbageholdt der, kan indgives til centralmyndigheden, der videresender ansøgningen til centralmyndigheden i den konventionsstat, hvor barnet opholder sig.

Spørgsmålet om tilbagegivelse af barnet afgøres efter Haagerkonventionen af 1980, Europarådskonventionen af 1980 eller Haagerkonventionen af 19. oktober 1996 om kompetence,

lovvalg, anerkendelse, fuldbyrdelse og samarbejde vedrørende forældreansvar og foranstaltninger til beskyttelse af børn (Haagerbørnebeskyttelseskonventionen)¹ samt efter lovgivningen i det pågældende land.

Hvis barnet er bortført til en stat, som Grønland ikke samarbejder med efter disse konventioner, behandles tilbagegivelsessagen af barnet af Udenrigsministeriet.

Når et barn med bopæl i Grønland er bortført til eller tilbageholdt i udlandet, herunder et land der ikke er omfattet af konventionssamarbejdet, kan social-, børne- og integrationsministeren træffe beslutning om, at handlingen er ulovlig, Under en sag om ophør af fælles forældremyndighed træffes afgørelse herom dog af domstolene (§ 20).

Social-, børne- og integrationsministeren kan yde retshjælp til indehaveren af forældremyndigheden over et barn, som ulovligt er ført fra Grønland til udlandet eller ulovligt tilbageholdes i udlandet, til dækning af omkostninger i forbindelse med handlinger af retlig karakter, der foretages med henblik på tilbagegivelse af barnet. Herudover kan ministeren i særlige tilfælde yde retshjælp til dækning af omkostninger i forbindelse med handlinger af retlig karakter, der foretages med henblik på tilbagegivelse af et barn, selv om disse betingelser ikke er opfyldt (§ 20 a). Retshjælpen dækker navnlig udgifter til advokat, rejse og oversættelse samt sagsomkostninger, som parten pålægges at betale til modparten i udlandet (§ 20 b).

Et tilsagn om retshjælp kan tilbagekaldes, når de forudsætninger, under hvilke den er givet, viser sig ikke at være til stede eller at være bortfaldet (§ 20 c).

Social-, børne- og integrationsministeren udpeger et antal rettergangsfuldmægtige, som ministeren kan anbefale forældremyndighedsindehaveren at benytte i sager om børnebortførelse (§ 20 d).

3.8. Ændringer i andre love som følge af ikraftsættelsen af børnebortførelsesloven

Ved ikraftsættelsen af børnebortførelsesloven blev der i den dagældende myndighedslov indsat en bestemmelse, hvorefter begge forældre skal give samtykke til, at barnet forlader landet, hvis de har fælles forældremyndighed og er uenige om, hvem af dem der skal have forældremyndigheden over barnet alene. Denne bestemmelse er videreført i § 3, stk. 2, i forældreansvarsloven, der som et led i ajourføringen af den familieretlige lovgivning for Grønland sættes i kraft for Grønland.

Ved ikraftsættelsen af børnebortførelsesloven blev endvidere straffelovens § 215 ændret, således at det blev gjort strafbart ulovligt at føre et barn ud af landet. En tilsvarende bestemmelse foreslås indsat i kriminallov for Grønland, jf. lovforslagets § 5.

3.9. Ikraftsættelse

Børnebortførelsesloven, Haagerkonventionen af 1980 og Europarådskonventionen af 1980 hænger snævert sammen med anordning om ikrafttræden for Grønland af forældreansvarsloven og det dertil hørende forslag til lov om ændring af myndighedsloven for Grønland, lov om ægteskabs indgåelse og opløsning for Grønland og retsplejelov for Grønland og forskellige andre love (Ændringer som følge af ikraftsættelse for Grønland af forældreansvarslovgivningen (forældreansvarsloven,

¹ Som et led i ajourføringen af den familieretlige lovgivning for Grønland sættes Haagerbørnebeskyttelseskonventionen også i kraft for Grønland, jf. særskilt resumé.

børnebortførelsesloven m.v.) og lovgivningen om ægteskab mellem to personer af samme køn), der foreslås sat i kraft den 1. januar 2015. Anordningen sættes i kraft samtidig.

4. Høring

Der henvises til lovforslaget, jf. pkt. 3.9.